
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מוסקבה וסנט פטרסבורג במרחב פרפומטיבי - ספרותי - 26850

תאריך עדכון אחרון 06-09-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודים גרמניים, רוסיים ומזרח אירופיים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר נינה רודניק, ד"ר אולגה לויטן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: nina.rudnik@mail.huji.ac.il; levitanolga6@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שני, 15:30 - 16:30

מורי הקורס:
ד"ר נינה רודניק
ד"ר אולגה לויטן

תאור כללי של הקורס:

מוסקבה וסנקט-פטרסבורג הן שתי ערי הבירה של מדינת רוסיה - האימפריה הרוסית. עובדה זו הייתה ונשארת משמעותית הן לעיצוב האופי של הערים הללו והן לתרבות העשירה שקשורה אימן (היסטוריה, מדינאות, עיצוב מרחב אורבני, אדריכלות, אמנות, ספרות, תאטרון קולנוע ועוד). במהלך השנים שתי ערי הבירה של רוסיה הינן שני קטבים, שסביבם מתרחשת הפעילות האינטלקטואלית העיקרית של המדינה. בקורס זה, בעל אופי בינתחומי, נדון בסוגיות של המרחב האינטלקטואלי-תרבותי הזה ובין היתר קינון וחורבן, מרכז - פריפריה, כפר - עיר, דת - מדינה, חופש - דיכוי, אישיות - המון ועוד כפי שהן טופלו ביצירות מופת של ספרות, תאטרון וסוגי אמנות אחרות. דיון זה יאפשר ראייה חדשה ומחודשת את החיים הסוערים והמסתוריים של הערים הללו ואת היצירות הנדונות. במהלך הדיונים נתייחס למנגנונים תרבותיים שהולידו אנרגיות אמנותיות מיוחדות והפכו את שתי ערי הבירה ליצירות פרפורמטיביות שוקקות.

מטרות הקורס:

לחקור את יחסי הגומלין בין שתי ערי הבירה במהלך הדיון במיתולוגיה עירונית הקשורה לעיר כמרחב סימבולי ומרכיביו, פרפורמטיביות וספרותיות. להפגיש את הסטודנטים עם מבחר יצירות מופת ועם תהליכים היסטוריים, ספרותיים ואמנותיים בתרבות הרוסית באמצעות לימודי המרחב של שתי ערי הבירה. להכיר מגמות מרכזיות בשיח המחקרי הבינתחומי בלימודי המרחב של שתי ערי הבירה.

תוצרי למידה

בסימום של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- לדון במרחב 'מוסקבה - סנקט-פטרבורג' כמפגש אמנויות
- להבין את טיבה של מרחב זה כתופעה מיתולוגית, היסטורית, ספרותית ותרבותית בינתחומית
- להבין תהליכים מרכזיים בתולדות הספרות ובתולדות התאטרון של רוסיה דרך ניתוח המרחב הסימבולי של שתי ערי הבירה

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות, דיונים בינתחומיים משותפים, צפייה ודיון בקטעים מוקלטים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- מיתולוגיה עירונית: כאוס, דרכים סבוכות, ההיעדרות ושדים.
- שיעור 1. מוטיבים של תווה ובוהו ביצירותיו של אלכסנדר פושקין (פואמה "פרש הנחוש" ו"פיק דם").
- אופרה "פיק דם" מאת פיוטר צ'ייקובסקי בבימויו של וסבולוד מיירהולד.
- שיעור 2. שדרת נבסקי אליבא דגוגול: "סיפורים פטרבורגיים". אופרה "האף" מאת דמיטרי שוסטקוביץ'.
- שיעור 3. "שדים" מאת פיודור דוסטויבסקי על במת התאטרון האמנותי המוסקבאי.
- שיעור 4. השטן במוסקבה: ממיכאל בולגקוב לוונדיקט ירופייב.
- עיר כמרחב סימבולי
- שיעורים 5 - 6. סוגיות של קינון, חורבן ותחייה בפרדיגמה 'מוסקבה - פטרבורג'. מטולסטוי ודוסטויבסקי ועד תקופתו של סטלין.
- שיעור 7. "פטרבורג" מאת אנדריי ביילי ומיכאיל צ'כוב

בית, טרקלין, תאטרון

- שיעור 8. 'התיבה הרוסית': בית וסלון בתרבות רוסיה (מאלכסנדר פושקין ועד אלכסנדר סוקורוב).
- שיעור 9. תאטרון הקיסרות ומרחב עירוני-ציבורי. גוגול ואוסטרובסקי על הבמות של שתי ערי הבירה.
- שיעור 10. בית ותאטרון בתקופת המודרניזם: ויאצ'סלב איבנוב וסבולוד מיירהולד ('בלגנצ'יק' מאת אלכסנדר בלוק)
- שיעור 11. מדיאלוג במסעדה ועד לתאטרון. התאטרון האמנותי המוסקבאי כמנגנון בין-תרבותי ('שלוש אחיות' מאת צ'כוב, 'הדיבוק' מאת אנ-סקי, 'המכשפה' מאת גולדפדן)

פרפורמנס עירוני: רחוב, כיכר, מופע

- שיעור 12. 'בוריס גודונוב' וסוגיית מוסקבה בגרסאות של פושקין, מוסורגסקי, מיירהולד ויורי ליובימוב
- שיעור 13 - 14. ממופעי בלט קלאסי למופעי תלוי מקום ('היפיפיה הנרדמת' מאת צא'קובסקי, 'פטרושקה' מאת סטרבינסקי, 'הסתערות על ארמון החורף' מאת ניקולאי יבירנוב ויורי אננקוב ועוד)

חומר חובה לקריאה:

א. מקורות

- פושקין, אלכסנדר ס. פרש הנחוש פושקין, אלכסנדר סרגיביץ'. פולטבה, השבוי הקווקזי, פרש הנחוש, גבריליאדה. מרוסית: יואב נץ. תל-אביב: גוונים, תשע"ד 2013.
- פושקין, אלכסנדר ס. מלכת פיק פושקין, אלכסנדר סרגיביץ'. הכושי של פטר הגדול. מלכת פיק. תרגום: מ. ז. ולפובסקי. (תל-אביב): (משרד הביטחון. ההוצאה לאור), (תשל"ד).
- גוגול ניקולאי ו. סיפורים פטרבורגיים. מרוסית: נילי מירסקי. תל אביב: הספרייה החדשה, הקיבוץ המאוחד / ספרי סימן קריאה, 1992.
- גוגול, ניקולאי ו. רביזור: קומדיה בחמש מערכות. תרגום: אברהם שלונסקי. תל אביב: ספריית פועלים, דוסטויבסקי, פיודור מיכאילוביץ'. שדים: רומן בשלושה חלקים; תרגום מרוסית: גרשון חזנוב; תרגום הפרק 'אצל טיכון' ועריכת התרגום: דינה מרקון; עריכה מדעית ואחרית דבר: דימטרי סגל. ירושלים: כרמל, תשס"ג, 2003 (קטעים).
- אנדריי ביילי. פטרבורג; תרגום מרוסית: צבי ארד. תל-אביב: זמורה - ביתן, 1992 (קטעים).
- אוסטרובסקי, אלכסנדר נ. היער. תרגום: עזה צבי. רמת-גן: מרכז ישראלי לדרמה ליד "בית צבי", בית הספר לאמנות הבמה והקולנוע, 1988.
- צ'כוב, אנטון פ. שלוש אחיות. תרגום: בוזגלו, שמעון. תל-אביב: אור עם, 2010.

- Blok, A., & Westphalen, Timothy C. Aleksandr Blok's Trilogy of Lyric Dramas: A Puppet Show, The King on the Square and The Unknown Woman (Russian Theatre Archive; v. 22. lat).
 -בולגקוב, מיכאיל א. האמן ומרגריטה. תרגם מרוסית והוסיף אחרית דבר והערות: פטר קריקסונוב. תל אביב: ידיעות אחרונות - ספרי חמד, 1999.
 ירופייב, ונדיקט. מוסקבה - פטושקי; תרגמה מרוסית והוסיפה הערות נילי מירסקי. תל אביב: עם עובד, תשנ"ד 1994 (קטעים).
 Russian Ark, by A. Sokurov.
 ב. לימודי התרבות הרוסית ולימודים אורבניים
 Lotman, Jurij M., Uspenskij, Boris A. "Echoes of the Notion "Moscow as the Third Rome" in Peter the Great's Ideology". In: Jurij M. Lotman, Boris A. Uspenskij. The Semiotics of Russian Culture. Ed. Ann Shukman. Ann Arbor: Dept. of Slavic Languages and Literatures, University of Michigan, 1984, p. 53 - 67.
 Antsiferov, Nikolai P. "The Spirit of St. Petersburg" (excerpt). Translated by John Bartle In: From Petersburg to Bloomington. Eds. John Bartle, Michael Finke, Vadim Liaponov. Bloomington. Indiana: Slavica Publishers, 2012, pp. 179-196.
 Riasonovsky, Nicholas. "St. Petersburg and Moscow as Cultural Symbols" in Art and Culture in Nineteenth Century Russia. Ed. Theofanis G. Stavron. Bloomington: Indiana University Press, 1983.
 ג. לימודי הספרות הרוסית
 Wachtel, Michael. "Pushkin's Long Poems and the Epic Impulse". In: The Cambridge Companion to Pushkin. Ed. Andrew Kahn. Cambridge University Press, 2006, pp. 82 - 89.
 Scollins, Kathleen. "Cursing at the Whirlwind: the Old Testament landscape of The Bronze Horseman". In: Pushkin Review. 16-17 (Annual 2013), pp. 205 - 31.
 Pushkin review [e-journal] Bloomington. E-Location: FindIt@HUJI
 Rosen, Nathan. "The Magic Cards in The Queen of Spades". In: The Slavic and East European Journal, Vol. 19, No. 3 (Autumn, 1975), pp. 255-275.
http://www.jstor.org/stable/306284?seq&eq;1#page_scan_tab_contents
 Fanger, Donald. "Gogol: the Apotheosis of the Grotesque". In: Fanger, Donald. Dostoevsky and Romantic Realism. A Study of Dostoevsky in Relation to Balzac, Dickens, and Gogol. Chicago & London: the University of Chicago Press, 1967, pp. 101 - 126.
 Bocharov, Sergej. "Around the Nose". In: Essays on Gogol: Logos and the Russian Word / ed. by Priscilla Meyer and Susanne Fusso. Evanston, Ill.: Northwestern University Press, 1994, pp. 19 - 39.
 Holquist, Michael. Dostoevsky and the Novel. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1977.
 סגל, דימיטרי. ספינת השוטים. בספר: שדים: רומא בשלושה חלקים. עי' 575 - 610.
 Ivanov, Viacheslav.. Freedom and the Tragic Life: a Study in Dostoevsky; foreword by Sir Maurice Bowra. New York: The Noonday Press, 1960.
 Milne, Lesli. Mikhail Bulgakov: a Critical Biography. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
 Bethea, David M. History as Hippodrome: The Apocalyptic Horse and Rider in The Master and Margarita. In: The Master and Margarita: A Critical Companion, edited by Laura D. Weeks, pp. 122-42. Evanston, Ill.: Northwestern University Press, 1996.

http://www.masterandmargarita.eu/estore/pdf/emen011_bethea.pdf
Milne, Lesli. *Mikhail Bulgakov: a Critical Biography*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

ד. לימודי תאטרון

- Adler, Lois. "Alexis Granovsky and the Jewish State Theatre of Moscow". *The Drama Review: TDR*, Vol. 24, No. 3, *Jewish Theatre Issue* (Sep., 1980), pp. 27-42 (JSTOR)
- Bowlit, John E. *Moscow and St. Petersburg 1900-1920: Art, Life and Culture of the Russian Silver Age*. New York: Vendome Press, 2008.
- Gasparov, Boris. *Five Operas and Symphony. Word and Music in Russian Culture*. Yale University Press, 2005.
- Deak, František. "Russian Mass Spectacles". *The Drama Review: TDR*, Vol. 19, No. 2, *Political Theatre Issue* (Jun., 1975), pp. 7-22.
- Dragasevic, Dolja. *Meyerhold, Director of Opera. Cultural Change and Artistic Genres*. Goldsmith College, 2005.
https://research.gold.ac.uk/10907/1/PHI_Dragasevic.pdf
- Klebanov, Michael. "The Culture of Experiment in Russian Theatrical Modernism: The OBERIU Theatre Art and the Biomechanics of Vsevolod Meyerhold" in *Russian Avant-Garde and Radical Modernism: An introductory Reader*. Ed. Ioffe, Dennis S. and White, Frederick H. Academic Studies Press, 2012.
- Rudnitsky, Konstantin. *Meyerhold the Director*. Ardis, 1981.
- Smelianskii, Anatoly. *Is Comrade Bulgakov Dead?: Mikhail Bulgakov at The Moscow Art Theatre*. Methuen, 1993.
- Worrall, Nick. *The Moscow Art Theatre*. London: Routledge, 1996.

חומר לקריאה נוספת:

- Simmel, Georg . "The Metropolis and Mental Life." In: *The Sociology of Georg Simmel*, adapted by D. Weinstein from Kurt Wolff (Trans.). New York: Free Press, 1950, pp.409-424. [http://www.altruists.org/static/files/The%20Metropolis%20and%20Mental%20Life%20\(Georg%20Simmel\).htm](http://www.altruists.org/static/files/The%20Metropolis%20and%20Mental%20Life%20(Georg%20Simmel).htm)
- Weber, Max. *The City*, translated and edited by Don Martindal. London: Heinemann, 1960.
- Benjamin, Walter. *Moscow Diary*. Harvard, Harvard University Press Publ., 1986.
- Benjamin, Walter. *Moscow*. Benjamin W. *Selected Writings*. Vol. 2. 1927-1940. Harvard, Harvard Univ. Press Publ., 1999, p. 22-46.
- Boym, Svetlana. *Common Places: Mythologies of Everyday Life in Russia*. Cambridge, Harvard University Press Publ., 1995.
- Clark K. *Moscow, the Fourth Rome: Stalinism, Cosmopolitanism and the Evolution of Soviet Culture, 1931–1941*. Cambridge, Harvard University Press Publ., 2011.
- Seits, Irina S. *Invisible Avant-Garde and Absent Revolution: Walter Benjamin's New Optics for Moscow Urban Space of the 1920s // Actual Problems of Theory and -History of Art: Collection of articles*. Vol. 8. Ed. S. V. Mal'tseva, E. Iu. Staniukovich Denisova, A. V. Zakharova. — St. Petersburg: St. Petersburg Univ. Press, 2018, pp. 575–582.
- Buckler, Julie A. *Mapping St. Petersburg : Imperial Text and Cityshape*. Princeton,

NJ: Princeton University Press, 2005.

- Lincoln, William Bruce. *Sunlight at Midnight: St. Petersburg and the Rise of Modern Russia*. Boulder, CO: Basic Books, 2002.
- Kelly, Catriona. *St. Petersburg: Shadows of the Past*. Yale University Press, 2014.
- Petersburg / Petersburg: Novel and City, 1900-1921. Ed. Olga Matich. Madison: University of Wisconsin Press, 2010.
- Taruskin, Richard. *Defining Russia Musically: Historical and Hermeneutical Essays*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press, 2nd. Ed. 2001.
- Benedetti, Jean. *The Moscow Art Theatre Letters*. New York: Routledge, 1991.
- Pitches, Jonathan. *Vsevolod Meyerhold (Routledge performance practitioners)*. London, New York. Routledge, 2003.
- Russell, Robert, & Barratt, Andrew. *Russian theatre in the age of Modernism*. London: Macmillan, 1990.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 20 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 70 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: